

Jåren-Råbygda Rom- og funksjonsprogram

Skaun kommune

Jåren-Råbygda barnehage – Rom- og funksjonsprogram

Tittel Jåren-Råbygda – Rom og funksjonsprogram	ASVEC AS, på oppdrag fra WSP AS		
Oppdragsgiver Skaun kommune	Forfatter Beate Aske Løtveit, Simen Elander og Chris Lund		
Oppdragsleder Beate Aske Løtveit	Oppdrags nr. 14	Rapport nr. 2	Revisjon nr.
Signatur	Dato Oktober 2021		Antall sider 35

Forside: [Pexel.com](https://pexel.com)

Innhold

1	<i>Informasjon om prosjektet</i>	5
1.1	Rammebetingelser	6
1.1.1	Regulering/tomt	6
1.1.2	Dimensjoneringsgrunnlag	6
2	<i>Nasjonale føringer – lover og forskrifter</i>	7
2.1	Barnehageloven	7
2.2	Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver	7
2.3	Plan og bygningsloven	8
2.4	Universell utforming	8
2.5	Arbeidsmiljøloven	8
2.6	Folkehelseloven	9
2.7	Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler med videre	9
2.8	Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (Matloven)	9
2.9	Veileder om Alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner fra Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet	9
3	<i>Generelle krav – prinsipper for utforming</i>	10
3.1	Planløsning	10
3.2	Tilpasningsdyktighet	11
3.3	Arkitektonisk uttrykk	11
4	<i>Arealprogram</i>	13
4.1	Barnehage	13
4.2	Utelager	14
5	<i>Funksjonsbeskrivelse for barnehagen</i>	14
5.1	Generelt om barnas leke- og oppholdsareal	14
5.1	Krav til nærhet i avdelingen	16
5.2	Avdelingene	16
5.2.1	Prinsipper for utforming av avdelingen	17
5.2.2	Primærom	18
5.2.3	Lite leke- og oppholdsrom	18

5.2.4	Mellomstort leke- og oppholdsrom	18
5.3	Avdelingskjøkken	19
5.4	Fellesareal for avdelingene	19
5.5	Verksted - atelier	20
5.6	Inngangspartier og garderober	20
5.6.1	Grovgarderobe	21
5.6.2	Fingarderobe	22
5.6.3	Toalett	23
5.6.4	Stellerom	23
5.7	Vognrom	24
5.8	Avslapping innomhus	25
5.9	Administrasjon, ledelse og personal	25
5.10	Kontor	25
5.11	Kopi og lager	26
5.12	Samtalerom	26
5.13	Møterom	26
5.14	Personal- og møterom	26
5.15	Personalgarderobe og personaltoalett	26
5.16	Drifts- og støtteareal	27
5.16.1	Renholdssentral	27
5.16.2	Avfallshåndtering	28
5.17	Tekniske rom	28
5.18	Varemottak	28
5.19	Lager	28
6	Aktivitetsareal ute	29
6.1	Generelt om uteområdet	29
6.1.1	Stedlig identitet og naturkvaliteter	30
6.1.2	Vegetasjon	30
6.1.3	Materialbruk	30
6.1.4	Universell utforming i uteareal	31

6.2	Aktivitets- og oppholdsareal	31
6.3	Lagerrom – bod ute for leker	33
7	<i>Driftsfunksjoner utomhus</i>	33
8	<i>Trafikk og parkering</i>	34

1 Informasjon om prosjektet

Med bakgrunn i sak 61/20 besluttet kommunestyret i Skaun kommune den 22.10.2020 at skolekretsene Jåren-Råbygda og Venn skal slås sammen, og at det skal bygges et nytt felles oppvekstsenter på Venn. Som følge av dette står skoledelen av Jåren-Råbygda oppvekstsenter tom, men barnehagen forblir i nåværende bygg. Det er ikke vedtatt om «ny» barnehage skal etableres i eksisterende skole, eller om den skal bygges ny. Det kan også være aktuelt å innlemme Jåren-Råbygda barnehage i nytt Venn-Jåren oppvekstsenter. Dette areal- og funksjonsprogrammet beskriver ønsker og behov uavhengig alternativ.

Barnehagen i Jåren-Råbygda har en slående utsikt i sør-øst, og tomten byr på mye sol i vår- og sommerhalvåret. Det er rik natur og kulturlandskap tett til barnehagen.

Rom- og funksjonsbeskrivelsen er utarbeidet på bakgrunn av workshop med deltagelse fra de ansatte i barnehagen og forankring i ledelsen i oppvekstsektoren. Programmet inneholder oversikt over de rammer anlegget skal utformes innenfor, de krav som stilles til anleggets funksjoner, oversikt over ønsket nærhet mellom funksjonene og arealrammen med arealfordeling. Dokumentet er ført i pennen av Beate Aske Løtveit, Chris Lund og Simen Elander fra Avec AS på oppdrag fra WSP Norge. Oppdragsgiver er Skaun kommune.

1.1 Rammebetingelser

1.1.1 Regulering/tomt

1.1.2 Dimensjoneringsgrunnlag

Barnehagen skal planlegges og dimensjoneres for 36 barn og 40 storbarnplasser (enheter/storbarnsekvivalent, SBE), fordelt på to avdelinger. Tabellene beskriver dimensjoneringsgrunnlaget.

Personer	Antall	Årsverk	Beskrivelse
1 avdelinger 0-2 år	12		Antall barn er 36.
1avdelinger 3-5 år.	24		
Administrasjon	1		En styrer
Pedagoger	4		To pedagoger per enhet, hvorav en har rolle som assisterende styrer
Fagarbeidere	4		Tallet kan variere, blant annet avhengig av stillingsstørrelser og fordeling av antall barn i ulike aldersgrupper
Andre ansatte	1-2		Drift, renhold, lærlinger, spesialpedagoger, støtteassistenter

2 Nasjonale føringer – lover og forskrifter

Barnehageanleggene skal planlegges, bygges og drives ut fra gjeldende lovverk med tilhørende forskrifter. Barnehageloven og Rammeplanens krav til virksomheten er særlig sentrale.

2.1 Barnehageloven

Lov om barnehager (barnehageloven) trådte i kraft 1. januar 2006, sist endret 11. oktober 2018. Loven beskriver barnehagens formål og innhold, krav til godkjenningssplikt og Barnehagemyndighetenes generelle oppgaver med mer. Loven er den øverste rettsregelen som barnehagene navigerer etter.

2.2 Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Ny rammeplan for barnehager trådte i kraft august 2017. Rammeplanen gir styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen gir også informasjon til foreldre, eier og tilsynsmyndighet. Barnehagens innhold skal bygge på et helhetlig læringssyn, hvor omsorg, lek og læring står sentralt. Gjennom 7 fagområder skal barnehagen gi grunnleggende kunnskap om:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

Bygget bør tilrettelegges best mulig for aktiviteter innen fagområdene. Barn lærer med hele seg, alle sine sanser både inne og ute. Fagområdene bør ses i sammenheng, ikke som enkeltområder.

2.3 Plan og bygningsloven

Plan og bygningsloven med tilhørende byggeforskrift inneholder omfattende krav til det fysiske miljøet. Siste versjon av plan- og bygningsloven kom 1. juli 2017. Lovverket kommer spesielt til anvendelse i sammenheng med planlegging og oppføring av nye barnehagebygg og omfattende rehabilitering av eksisterende bygg. Loven gir og sterke føringer for universell utforming.

2.4 Universell utforming

Universell utforming handler om å skape gode, inkluderende samfunn der alle kan delta. Utforming av fysiske omgivelser som legger til rette for inkludering og likeverdig deltagelse uansett funksjonsnivå er sentralt. Målsettingen med universell utforming, er å legge til rette for at alle skal kunne delta og være en inkludert del av felleskapet. Den internasjonale definisjonen på universell utforming er beskrevet i FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne og har følgende ordlyd:

«Med «universell utforming» menes utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming»

Universell utforming er en strategi for planlegging og utforming av produkter og omgivelser for å oppnå et inkluderende samfunn med full likestilling og deltakelse for alle. Prinsippet om universell utforming er lovfestet i «Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven», vedtatt 19.12.2017. Ifølge loven skal offentlig virksomhet og privat virksomhet som er rettet mot allmennheten, arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten. Loven omfatter skolens plikter til å sikre universell utforming i tråd med loven. Når det gjelder spesifisering av krav til universell utforming av bygg og utearealer skal TEK 17 legges til grunn. For øvrig vises til: www.universell-utforming.miljo.no og «Prosjekteringsverktøy for universell utforming av publikumsbygg», DIBK 2017, sist endret 13.07.18

2.5 Arbeidsmiljøloven

De ansatte sine miljøkrav er ivaretatt gjennom Arbeidsmiljøloven. Arbeidstilsynet fører tilsyn med at loven etterfølges. Ved bygging av nye barnehageanlegg er det viktig at en legger til grunn de retningslinjer som loven og tilhørende forskrifter legger opp til. Dette gjelder blant

annet kontorarbeidsplasser for pedagogisk ledere, forholdene for administrasjonen, samt alle personalfasiliteter i anlegget.

2.6 Folkehelseloven

Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven av 24. juni 2011 nr. 29) trådte i kraft 1. januar 2012. Formålet med denne loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.

Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid, derfor skal «Helse i alt vi gjør» være gjennomgående prinsipp for utforming av barnehageanleggets inn- og utomhus. Særlig med tanke på barnehagens uteområde skal man planlegge for allsidig fysisk aktivitet. Det være seg arealer for lek og utfoldelse, eller tilrettelegging for sykkel- og gangstier, eller tiltak for å begrense motorisert trafikk.

2.7 Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler med videre

Forskriften trådte i kraft 1.1.1996 og blir ofte kalt for barnas arbeidsmiljølov. Forskriften inneholder krav til det fysiske og sosiale miljøet, og stiller krav til bl.a. ansvarsforhold, internkontroll, plikt til opplysning og informasjon, tilsyn, sanksjoner og klage. Formålet med forskriften er å bidra til at miljøet i barnehager og skoler fremmer helse, trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygger sykdom og skade. Forskriften forutsetter at det enkelte barnehageanlegg skal godkjennes. Dette gjelder også nye barnehager. Forskriften er hjemlet i Folkehelseloven.

2.8 Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (Matloven)

Loven stiller krav til utstyr, utforming og drift av lokaler der det produseres, tilberedes og oppbevares mat.

2.9 Veileder om Alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner fra Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet

Politidirektoratet, legger til grunn at trygge læringsmiljøer i barnehagene er basert på en fysisk og teknisk «trygghetsprofil» relatert til utforming av nye barnehager. Den nevnte veileder har

hovedfokus på ulike planer og tiltak for beredskap og krisehåndtering i barnehager og utdanningsinstitusjoner, som har betydning for både fysisk utforming og rutiner i driften.

3 Generelle krav – prinsipper for utforming

3.1 Planløsning

- Det skal søkes å finne optimale funksjonelle løsninger på intern kommunikasjon og sammenheng i bygningsmassen. Det skal i tillegg være en fornuftig disponering av uteområdet til ulike aktiviteter.
- Det nye anlegget skal ha høy arealeffektivitet med lite rent trafikkareal, stort bruksareal og en gunstig brutto-/nettofaktor uten at det går utover det funksjonelle, eller legger store begrensinger på mulighetene for gode dagslysforhold og utsikt.
- Bygget skal utformes slik at en kan bevege seg tørrskodd mellom ulike funksjoner i barnehagebygget. Hele bygget skal være universelt utformet. Plassering av innganger og garderober for avdelingene bør være slik at det oppnås klart skille mellom skitten og ren sone.
- Utformingen av de ulike rommene må være slik at de er lette å møblere, og at bruksegenskapene blir gode. Barnehagebarna og de ansatte utsettes ofte for unødig støy som både kan være en betydelig kilde til stress og direkte skadelig. Utformingen av rom, valg av materialer og arkitektonisk utforming av barnehagen skal ha sterkt fokus på støyreduksjon.
- Bygget skal være en «ren»-barnehage og planlegges for innesko. Det skal derfor være mulig å bevege seg tørrskodd mellom ulike funksjoner i bygget.
- Bygget skal ha en tydelig sonedeling slik at bestemte soner kan låses av, mens andre er tilgjengelige for ulike brukere. Følgende soner skal minimum kunne etableres:
 - Administrasjons- og personalarealer
 - Avdelingene

Det understrekes at rommene i de ulike sonene skal kunne låses av enkeltvis i tillegg bortsett fra mindre rom i avdelingene. Alle rom tilknyttet drift og renhold, og alle personaltoalettene, må kunne låses.

3.2 Tilpasningsdyktighet

Barnehagebygget skal være fremtidsrettet. Vi lever i en omskiftelig tid hvor endringer skjer hyppig, og det er et mål å etterstrebe tilpasningsdyktige lokaler som tillater nye arbeidsformer, vekslende interesse for ulike tema, endringer i barnetall og alderssammensetning, samt nye sambrukspartnere uten at det medfører omfattende bygningsmessige endringer. Dette krever et bevisst fokus på generalitet, fleksibilitet og elastisitet, og omfatter alle områder, fra overordnet konsept med bærende konstruksjoner og tekniske installasjoner til romutforming og møblering.

- *Fleksibilitet:* Frihet til planendring innen samme funksjon, dvs. reorganisere bruksarealet eksklusiv bæresystem/kjerner.
- *Generalitet:* Frihet til endret funksjon (for eksempel barnehage til boliger, fra lagerbygg til bilforretning/verksted e.l.), dvs. evne til å kunne oppfylle krav til endrede nyttelaster, brannsikring etc. uten for store inngrep og kostnader.
- *Elastisitet:* Evnen en bygning har til å utvide eller redusere arealer innenfor en gitt geometri. For eksempel mulighet til å kunne utvide med tilbygg/påbygg eller å fjerne deler av bygningen.

3.3 Arkitektonisk uttrykk

- Arkitekturen skal manifestere barnehageanlegget som et moderne, funksjonelt og framtidsrettet anlegg.
- Bygget skal være inspirerende, kreativt og lekent.
- Det er ønskelig at barnehagen gir barna positive og varierte romopplevelser. Dette kan oppnås gjennom at rom i avdelingen har ulikheter i størrelse, form, volum og fargebruk. Kroker, hemser, rom under trapper mv. kan være spennende steder for små barn.
- Det bør tilstrebes at store ventilasjonskanaler legges til birom (korridorer, garderober, stellerom etc.), slik at arbeidsrom, oppholdsarealer og lekerom kan ha best mulig takhøyde.

Jåren-Råbygda barnehage – Rom- og funksjonsprogram

- Anlegget skal fungere effektivt og rasjonelt med fleksible løsninger, ha et tydelig uttrykk som speiler god kvalitet.
- Bygget skal fremstå som transparent, åpent og inkluderende, noe som øker orienterbarheten og tilgjengeligheten. Alle rom skal ha innsyn fra andre rom eller arealer i bygget samtidig som barnas behov for skjerming og avgrensning ivaretas. Det betyr for eksempel at enkelte rom har glassfelt i «voksenhøyde».
- Det skal være et miljøvennlig bygg, med fremtidsrettede energiløsninger
- Barnehagen skal bygges med robuste og slitesterke materialer. Møbler og inventar skal ivareta ulike aldersgrupper og krav til variasjon i opplæringen.
- Bevisst variasjon av materialer og farger vil øke orienteringsgraden.
- Innvendige oppholdsrom, rom for barnas lek og opphold, garderobes og fellesrom skal ha kledning som gjør det enkelt å henge opp og stille ut barnas arbeider. Kledningen bør være av en type som tåler merker etter spark, påkjørsel av lekebiler og dukkevogner osv. uten at dette oppleves som umiddelbart forringende. Helt presise, glatte flater bør unngås til fordel for vanligvis mer robuste overflater som panel, kryssfiner, trefiberplater osv. Det bør ikke brukes materialer som krever at hjørner må forsterkes med stålvinkler.
- Det bør avklares med bruker om det skal kunne henges ting fra taket i enkelte rom
- Lavere takhøyde på birom, høy takhøyde i oppholdsrom.
- Det skal planlegges for løsninger som forenkler renhold og vedlikehold.
- Det må sikres at sandkassene ute ikke har skarpe kanter, men er avrundet.

4 Arealprogram

4.1 Barnehage

DIMENSJONERING	Antall	LOA	Årsverk	Ansatte
Barn 0-2	12	64		
Barn 3-5	24	96		
Totalt antall barn	36			
Omgjort til storbarne plasser (maksimalt antall barn)	40			
Antall voksne			11	
AREAL BARNEHAGE	Antall		Areal	Per barn
LEKE- OG OPPHOLDSAREAL				
Avdelinger småbarn	1	LOA	45	3,75
Avdelinger storbarn	1	LOA	80	3,33
Verksted	1	LOA	35	0,88
SUM LEKE- OG OPPHOLDSAREAL (STORBARNEPlasser)		LOA	160	4,0
STØTTEFUNKSJONER				
Kjøkken	1		15	0,38
Grovgarderobe med toaletter småbarn	1		12	1,00
Grovgarderobe med toalett storbarn	1		12	0,50
Fingarderobe småbarn	1		12	1,00
Fingarderobe storebarn	1		15	0,63
Stellerom+wc	1		12	0,30
SUM STØTTEFUNKSJONER			78	2,0
PERSONALFASILITETER				
Arbeidsplasser i kontorlandsskap (styrer og pedagoger)	1		18	1,70
Personalrom med enkel kjøkkenløsning (pause - møte)	1		16	1,51
Møterom - sambruk språkkrom og arbeid med digitale verktøy	1		10	0,94
Samtalerom	1		8	0,75
Kopi/produksjonsareal og lager	1		5	0,47
Personalgarderobe med kjønnsdelte dusigarderober og toalett	1		15	1,42
SUM PERSONALFASILITETER			72	6,8
STØTTEFUNKSJONER				
Renholdsentral med vaskemaskin og tørketrommel	1		12	
Lager	1		10	
SUM STØTTEFUNKSJONER AREAL			22	
SUM NETTOAREAL BARNEHAGE			332	8,3
Brutto/nettofaktor Barnehage	1,4			
SUM BRUTTOAREAL BARNEHAGE			465	11,6
Kaldtrom for hvile - vognrom	1		20	
SUM NETTOAREAL BARNEHAGE INKLUDERT VOGNROM			352	8,8
Brutto/nettofaktor Barnehage	1,4			
SUM BRUTTOAREAL BARNEHAGE INKLUDERT VOGNROM			493	12,4

4.2 Utelager

Kaldlager		Areal			
Kaldlager barnehage		15			
Sum nettoareal Kaldlager		15			
Brutto/nettofaktor	1,15				
Sum bruttoareal kaldlager		17			

5 Funksjonsbeskrivelse for barnehagen

Av Barnehageloven § 2 fremgår det at:

«Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet. Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter. Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur. Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter. Barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller».

Bygget skal utformes med tanke på å ivareta barns behov for lek, læring, omsorg og medvirkning. Det skal være mulig å samle barna i store rom, og å fordele dem i mindre rom. Barns behov for tilhørighet i en mindre gruppe skal ivaretas og prioriteres.

5.1 Generelt om barnas leke- og oppholdsareal

Barnehagen skal legge til rette for å skape et innemiljø som både er trygt og utfordrende. Gjennom variert lek utvikler barna naturlig sin fantasi, begeistring, emosjoner, språk, motorikk og sosiale ferdigheter. Barnehagen skal derfor tilby ulike lekemiljøer som gir rom for individuelle opplevelser så vel som lek i samspill og fellesskap med andre. Avdelingene og tema-/spesialrom utgjør barnas lek- og oppholdsareal. Arealene skal være disponibel for barnas lekeaktiviteter, utvikling og læringsopplevelser. Rommene skal legge til rette for mange former for lek, og kunne benyttes i hele barnehagens åpningstid. I lek- og oppholdsarealet skal barna kunne samles i både små og store grupper, og de skal tilbys et bredt spekter av opplevelser og læringsaktiviteter, samt rom for å avvikle måltider og slappe

Jåren-Råbygda barnehage – Rom- og funksjonsprogram

av. Barna skal få anledning til å delta i felleslek, aktiviteter i mindre grupper, og det skal være skjermete soner som gir muligheter for individuell lek og hvile.

I barnehagens lek- og oppholdsarealer skal det være gode dagslysforhold. Store vindusflater skal legges til rette for at barna kan få oppleve natur, vind og vær også når de tilbringer tiden innendørs.

Det skal være utsikt og god kontakt med omgivelsene, samtidig som behovet for skjerming og ro skal ivaretas. Barnehagen skal romme et mangfold av lekemiljøer og tilby arealer som gir ulike perspektiver og opplevelser. Lekehuler utformet som nisjer i vegg, hemser som gir anledning til å oppleve avdelingen i et fugleperspektiv eller vinduer som går ned til gulv, eller med sittenisje, er eksempler på ønskete løsninger som skal realiseres.

Grov- og, fingarderobene, stellerom, personalarealer og støttefunksjoner er ikke en del av barnas leke- og oppholdsareal, men møterommene skal kunne benyttes til for eksempel for eksempel språk- og konstruksjonsaktiviteter, spesialpedagogikk eller arbeid med digitale verktøy. I barnehagens inngangsparti, avdelingsarealer og i fellesarealer skal det legges til rette for å stille ut barnas (arbeid)/produkter – på vegger, i hyller og i tak. Rom og funksjoner skal utformes slik at pågående aktiviteter i minst mulig grad forstyrres av gjennomgangstrafikk, og det skal etableres minst mulig gangareal. Nødvendig trafikkareal bør fortrinnsvis utformes og dimensjoneres slik at det i seg selv kan romme allsidig aktivitet. Da kan det bli et verdifullt supplement til barnas leke- og oppholdsareal. Lange korridorer som inviterer til løping skal unngås da dører som åpnes kan skape uheldige situasjoner. Gang- og trafikkareal skal regnes som en del av bruttoarealet, og komme i tillegg til programmert nettoareal.

Med bakgrunn i barnas lærings- og utviklingsbehov har barnehagen behov for rom og arealer som gir muligheter for;

- å fremme åpenhet og samarbeid mellom avdelingene.
- at sammensetning av grupper kan tilpasses endringer i alder og funksjonsnivå.
- effektiv utnyttelse av bemanning og areal.
- å styrke barnas selvforståelse.
- å utvikle barnas kompetanser og ferdigheter gjennom et variert fysisk miljø.
- trening på dagliglivets hverdagsaktiviteter.
- variasjon i opplevelser, lek og erfaringer gjennom stimulerende omgivelser.
- plass til kroppslig, sanselig og kognitiv trening, lek og aktivitet.
- å gi språkstimulering og kommunikasjon gode vilkår.
- trygghet, omsorg, hvile og ro.

- å skape noe nytt.

Alle rom og funksjoner i barnehagen skal utformes i robuste materialer som tåler lekne og aktive barn. Barns sikkerhet, med tanke på klemskader og annet, skal ivaretas i alle rom og arealer. Det er ønskelig å kunne åpne opp mellom avdelingene, fortrinnsvis ved hjelp av skyvedører i stedet for dører som slår inn i rom, men samtidig er det behov for god lyddemping mellom avdelingene.

For hele bygget skal det legges stor vekt på å oppnå gode akustiske løsninger som bidrar til å dempe støynivået slik at hverdagen i barnehagen blir et godt sted å være for både små og store.

5.1 Krav til nærhet i avdelingen

Det skal være kort avstand til vognrom for småbarnsavdelingene. For storbarnsavdelingene skal det kunne åpnes opp mellom de to mindre rommene i avdelingen. Kjøkken og stellerom sambrukes. Grovgarderobe skal være et felles rom for begge avdelingene. Det er ikke øvrige nærhetskrav.

5.2 Avdelingene

Barnehagen skal inneholde to avdelinger.

Avdelingene er barnas primære oppholdsareal i barnehagen, og utgjør det området som barna har størst tilhørighet til. Her er det faste grupper av barn og voksne. Gruppestørrelsen og sammensetningen kan variere, og skal ta utgangspunkt i barnas behov for trygghet, oversikt og mulighet for medvirkning. Spesielt skal det tas hensyn til de yngste barnas behov for skjerming.

Begge avdelingene skal i prinsippet kunne brukes av barn i alderen 0-6 år, men den ene avdelingen skal særlig tilpasses de yngste barna. Det innebærer blant annet nærhet til vognrom. Barnehagen ønsker å legge til rette for tett samarbeid mellom avdelingene. Avdelingene skal derfor ha nærhet til hverandre, og det skal være visuell kontakt i form av vindu eller skyvedør mellom dem. Innad i den enkelte avdeling skal det også være transparente løsninger mellom alle rom slik at den voksne enkelt kan ha oversikt over aktiviteter som pågår parallelt i rommene. Fra avdelingene skal det være kort avstand til toalett, både for barn og voksne.

Avdelingene skal ha felles inngangsparti med grovgarderobe, stellerom og kjøkken. Det skal være felles grovgarderobe, men de skal ha hver sine fingarderobe. Verkstedet skal være

tilgjengelig for begge avdelingene. Avdelingen skal altså i utgangspunktet være forbeholdt en bestemt barnegruppe og deres voksne primærkontakter. Samtidig som det må legges til rette for samarbeid mellom avdelingene slik at sambruk av rom og mer fleksibel bemanning enkelt kan organiseres. Barna vil med dette grepet samlet sett få stor variasjon i oppholds- og lekearealer.

5.2.1 Prinsipper for utforming av avdelingen

En avdeling skal ikke måtte krysse andre avdelingsareal for å komme til fellesfunksjoner. Det ønskes i hovedsak manuelle, klemsikre skyvedører mellom rom, slik at barna kan åpne og lukke uten at farlige situasjoner oppstår. Det skal være delvis transparente løsninger mellom avdelinger som tillater kontakt mellom de voksne uten at det nødvendigvis gir utsyn for barna. Innad i avdelingen er det behov for å kunne observere barna i de mindre grupperommene fra primærrømmet, samtidig må barna kunne oppleve at de er i et avgrenset rom, og bør ikke bli forstyrret av aktiviteter i tilstøtende rom. Glassfelt i vegger og dører, eller delvis frosting, kan være aktuelle løsninger. Det er også nødvendig med visuell kontakt mellom inne og ute, mellom kjøkken og lekeområder i avdelingen, avdeling og fangarderobe. Inventar og møblering bør ta hensyn til ansattes ergonomi og barnlig topologi. Det innebærer blant annet at møblene ikke er for tunge og at sittemøbler for voksne har justerbar høyde og låsbare hjul. Det er ønskelig med innslag av flerfunksjonelle møbler som er lette å renholde og som ikke er til hinder for gode siktlinjer i arealene. På vegger skal det tilrettelegges for innslag av sanseinstallasjoner og dekorasjoner som innbyr til lek. Valg av materialer for tak skal tilrettelegges for at man kan henge opp og stille ut barnas arbeider. Det skal også være mulig å installere hoppaseler, taustige eller andre fasiliteter som bidrar til å stimulere barnets motoriske utvikling definerte steder. Rommene skal utformes med duse harmoniske farger på veggene som bidrar til å skape en behagelig og intim atmosfære, og gi trygge og gode opplevelser i hverdagen. Sterile og institusjonspregete rom skal unngås.

Det er ønskelig med møteplasser for voksne i nærheten av avdelingene slik at man slipper å forlate avdelingen for å avvikle ad hoc samtaler med foresatte. I avdelingene skal det være lagringsmuligheter i form av integrerte skapløsninger som er låsbare. Det skal settes av plass til lading av elektrisk rullestol med nødvendig stikk lett tilgjengelig fra minst 1 avdeling. Denne plassen skal holdes utenom netto leke- og oppholdsareal.

5.2.2 Primærrom

Alle avdelingene skal ha et primærrom som utgjør hovedarealet for den spesifikke barnegruppen. Primærrommet er avdelingens interne samlingsrom. Ofte er det i dette rommet barnet starter dagen i barnehagen. Primærrommet skal ha plass til et spisebord som er utformet slik at 12 barn kan spise måltider her samtidig. I tillegg skal det være mulig å dele inn rommet i soner for parallell lek og ulike aktiviteter. Det er ønskelig med innslag av plassbygde løsninger som skaper rom i rommet, og som gjør det mulig for avdelingen å tilby en litt skjermet krok for barn som ønsker dette. Polstrede benker i vindusposten eller lekehuler mellom avdelingene kan være eksempler på funksjonelle løsninger. Det er viktig med kroker og nisjer som skaper fleksibilitet i hverdagen og gir muligheter for at ulike aktiviteter kan foregå samtidig. Monofunksjonelle og statiske løsninger bør unngås. Utformingen av barnas lekearealer vil være gjenstand for en kontinuerlig utviklings- og bearbeidingsprosess i hverdagen. Barnehagens ansatte, barna og det fysiske rommet inngår slik i et gjensidig påvirkningsforhold, og det er de ansatte sitt ansvar å sikre barnets rett til reell medvirkning og påvirkning på det fysiske miljøet i barnehagen.

5.2.3 Lite leke- og oppholdsrom

I tillegg til primærrommet skal alle avdelinger ha et mindre grupperom. Dette skal ha plass til flere barn, minst en voksen, samt leker og møbler. Det er ønskelig at rommet innehar flere funksjoner, for eksempel at det enkelt kan endres til et møterom ved at et bord på vegg klaffes ned, og at det kan bli et rom til avslapping ved å legge madrasser på gulvet eller sette utover senger som kan stables. Rommet skal ha et vindu som kan åpnes opp for å sikre frisk luft til barn som hviler.

5.2.4 Mellomstort leke- og oppholdsrom

Storbarnsavdelingen har behov for å dele barnegruppa i to under gjennomføringen av måltider. Storbarnsavdelingen skal derfor i tillegg til primærrommet og lite grupperom ha et mellomstort grupperom som en del av avdelingsarealet. Det skal være skyvedør eller foldevegg mellom lite grupperom og mellomstort grupperom slik at disse i praksis kan benyttes som ett rom. Det stilles ikke strenge lydkrav mellom de to minste rommene.

Rommene i avdelingene skal innredes på forskjellige måter, og inneha ulike funksjoner. Barnegruppene kan også besøke hverandres avdelingsrom som et ledd i å sikre bredde i det samlede aktivitetstilbudet. Dermed kan det oppnås en variert sammensetning av rom som åpner for et mangfold av aktiviteter i løpet av barnehagehverdagen.

5.3 Avdelingskjøkken

Begge avdelingene skal ha tilgang på kjøkkenfunksjon med muligheter for å tilberede enkel mat og at barna enkelt kan ta del i matlagingen. Avdelingene skal dele kjøkkenet.

Det forsetter god tilgjengelighet for begge avdelinger. Samtidig er det viktig at kjøkkenet kan stenges helt av. Barna skal fortrinnsvis spise i avdelingene sine slik at personalet kan innarbeide og følge opp gode rutiner for måltidene. Kjøkkenfunksjonen skal utstyres med stekeovn (på vegg i voksenhøyde) og integrert platetopp (induksjon) i benkeplate, barnesikring rundt komfyr, ventilator, oppvaskmaskin (storkjøkken kvalitet – hurtiggående og effektiv), dobbel oppvaskkum med skåldesperre og et stort kjøleskap. Innebygde løsninger forenkler renholdet og skal prioriteres. Det skal være arbeidsbenk mellom utstyrsenhetene. Høye skap og overskap skal føres opp til tak for å unngå støvdeponering. Kjøkkenet må ha separat håndvask med berøringsfri armatur og skoldesperre. Kjøkkenløsningen skal legge til rette for gode ergonomiske arbeidsstillinger for de ansatte. Det er derfor ønskelig at også oppvaskmaskin plasseres i god arbeidshøyde for en voksen. Kjøkkenet må ha plass til et mindre bord med stoler, samt tralle til frakt av mat og servise. Det må settes av plass til miljøstasjon/håndtering av avfall som både barn og personalet har adgang til.

5.4 Fellesareal for avdelingene

Fellesarealer er rom som brukes av alle, enten samtidig eller på skift. Det kan være rom for fysisk aktivitet, skapende virksomhet, verksted, atelier, fysioterapi, sanseopplevelser eller annet.

Det er naturlig å ta utgangspunkt i fagområdene i rammeplanen når rommene planlegges. Fysiske rom, interiør, inventar og organisatoriske tiltak er virkemidler for å utøve en pedagogikk i samsvar med rammeplanens målsetninger. Organisering og utforming av rommene skal motivere og fremme ønsket aktivitet innenfor rammeplanens syv fagområder. Det skal kunne legges til rette for følgende aktiviteter:

- Skape og forme, delta i sølete aktiviteter; maling, snekring og leire, vann.
- Synge, danse, spille teater
- Utforske og eksperimentere
- Sanser og oppleve – vann, lys, lyd, bevegelse, taktil
- Konsentrasjon og oppmerksomhet

- Samtale og lytte
- Bygge, bråke og utfolde seg
- Avslapping

5.5 Verksted - atelier

Rommet kan kunne tas i bruk som et verksted for formingsrelaterte aktiviteter som snekre, male, tove ull, forme med leire og lignende. Barn skal kunne ta med seg naturmaterialer som de har funnet på tur til verkstedet og lage kreative installasjoner med disse. Det er derfor en fordel med atkomst direkte fra utearealene til dette rommet, og det er ønskelig med et overbygget område hvor barna kan sitte ute med formgivende aktiviteter på finværsdager. Barna skal kunne holde på med ulike aktiviteter samtidig; enkelte vil kanskje male, andre vil sage mens enda noen får hjelp til å lage en seljefløyte. Det skal være mulig å la prosjektet stå og tørke til man kan fortsette arbeidet. I rommet må det være en vaskerenne med plass til at tre barn kan vaske hendene samtidig. Vaskerennen må være i riktig høyde for barna. Det skal være sluk i gulv slik at rengjøringen forenkles. Det må være lagringsmuligheter i gode hyllesystemer for ulike materialer som papp, papir, garn, filt, trematerialer, verktøy og så videre. Vegger må være tilrettelagt for dette. Rommet skal ha dagslys og utsikt.

5.6 Inngangspartier og garderober

Barnehagen skal ha en fremtredende og inviterende hovedinngang som er lett tilgjengelig. Fra hovedinngangen skal det være enkelt for besøkende å orientere seg videre inn i bygget, noe som forenkler sambruk og flerbruk. Utforming skal ønske besøkende velkommen inn i barnehagen, og innenfor hovedinngangen skal det være egnet løsning til å henge opp yttertøy, og muligheter for å sitte ned. I velkomstarealene skal det være utstillingssteder hvor barnas arbeid kan henges opp, og den pedagogiske virksomheten kan dokumenteres og presenteres. Hovedinngangen skal også fungere som personalinngang. . Personalgarderoben må ha nærhet til personalinngang. Vareleveranser kan skje via hovedinngang. Det er ønskelig med kort avstand til personalarealer.

Om morgenen når barn og foresatte/foresatte ankommer barnehagen er barnas innganger det første de møter. For å skape trivsel og hygge er det derfor avgjørende at inngangene til avdelingene utformes på en attraktiv og innbydende måte. Det skal være gode muligheter for å stille ut barnas arbeid slik at besøkende får innblikk i den pedagogiske hverdagen. Avdelingene skal dele inngang og grovgarderobe før brukerne sluses direkte til hver sin

fingarderobe. I grovgarderobene skal det henges opp en informasjonstavle for å forenkle samarbeidet og informasjonsflyten mellom barnehagen og foresatte.

Det skal være direkte forbindelse mellom barnas innganger og utendørs lekeområde. Inngangspartiene skal ha et overbygg som er så stort at det gir ly for nedbør og vind på uværsdager og skjerming for sterk sol på varme sommerdager. Her skal også være plass til å stille opp vogner ved behov. Det skal etableres gode løsninger for skrap-rist-tørk slik at minst mulig skitt kommer inn i bygget. Utformingen av bygget må ivareta rene og skitne soner som gjør det enkelt å oppfylle kravene i forskrift om miljørettet helsevern for skoler og barnehage. Utenfor inngangene skal det være rist/kum og vannslange som gjør det enkelt å spyle av barns yttertøy før de går inn. På vegger utenfor inngangen og, gjerne med tak over, skal det være kroker for å henge opp tøy som må fraktes hjem for vask og stell etter endt dag i barnehagen. I sammenheng med dette er det også ønskelig med knagger i barnehøyde. Ved inngangspartiet er det ønskelig med et overbygg som er godt belyst. Det skal være fast dekke, og sandkasser skal plasseres et stykke fra inngangspartiet.

Fra parkeringsplassen til hovedinngangen skal det være innbydende lys som både viser vei og lyser godt nok opp på glatte dager.

5.6.1 Grovgarderobe

Avdelingene skal dele grovgarderobe. I grovgarderobene skal det være funksjonelle og arealeffektive løsninger for oppbevaring av kjeledresser, regntøy og støvler. Garderoben må ha tilfredsstillende plass slik at barna kan bre klær på gulvet for å organisere påkledning. Dersom grovgarderoben plasseres som en lomme ved siden av kommunikasjonsarealet, er det viktig å begrense antall dører slik at veggplassen kan brukes til garderobeoppheng.

Det skal være minimum 30 cm bred garderobeplass per barn. Grovgarderoben må ha plass til alt yttertøy og skotøy tilpasset ulike årstider. Det skal være solide kroker for oppheng av yttertøy, plassert slik at tøy henger ut fra vegg, og i en høyde som gjør at barna er mest mulig selvhjulpne. På hyller langs vegg skal det være plass til kurver for skiftetøy.

I garderoben skal det være plass til skostativ som er utformet på en slik måte at vann renner ut av støvlene når man henger dem opp. Det kan gjerne være en kombinasjon av skostativ på hjul og vegghengt skoholder. Det må være plass til at hvert barn kan oppbevare minst tre par støvler i barnehagen. Barna skal kunne henge opp og ta ned støvlene sine selv. Det skal være god ventilasjon og varme i gulv for å sikre tørk.

Grovgarderobene skal ha plass til en sittebenk. Minst ett toalett skal være tilgjengelig fra grovgarderoben. Dette toalettet skal utstyres med håndvask. Det er også ønskelig med mulighet for håndvask i grovgarderoben slik at foresatte og barn kan vaske hendene ved f.eks. ankomst barnehagen. Grovgarderoben skal ha nærhet til stallefunksjon.

Det skal være åtte garderobeplasser for de ansatte i hver grovgarderobe. Disse skal utformes med vegghengte kroker til klær under en hylle som har plass til kurver for luer, votter, skjerf og sokker. Sko skal plasseres på vegghengt skorist for optimal tørk og enkel rengjøring.

5.6.2 Fingarderobe

Fingarderoben er en viktig møteplass både på starten og slutten av dagen. Her blir barnet ønsket velkommen om morgenen, og det kan være behov for å utveksle informasjon mellom den ansatte og foresatte. De minste barna har et særskilt behov for trygghet og intimitet, og barna er sårbare i overgangssituasjoner som avleveringssituasjonen representerer. Hvordan de kommer inn på avdelingen og hva som møter dem, blir derfor viktig.

Alle avdelinger skal ha hver sin fingarderobe som bidrar til å begrense antall mennesker barnet møter ved starten av dagen. Fingarderoben bør i tillegg ha en trivelig, litt intim og samtidig oversiktlig utforming som inviterer til samhandling og legger til rette for den uformelle samtalen. Det er ønskelig med "vinkevindu" fra avdelingen der barna har visuell kontakt med barn og foresatte som kommer og går.

Hvert barn skal ha sin faste garderobeplass for oppbevaring av klær og utstyr. Garderobeløsningen skal bestå av skohylle, sittebenk, hylle med kroker under og skillevegger mellom hver garderobeplass. Det er ønskelig at garderobeplassen har flere forskjellige rom til f.eks. tøfler og klær som da kan ha sin faste plass. I tillegg skal arealet ha plass for at påkledning kan skje på gulv. Hyller og skap skal i størst mulig grad kunne betjenes av barna selv. Garderoben har i denne sammenheng også en pedagogisk funksjon. Her lærer barna å kle på og av seg, og de lærer å holde orden i sakene sine. Det er viktig at de opplever mestring. Lukkede skap og skuffer gir et ryddig preg sammenliknet med åpne hyller og løse plastkasser. Det er ønskelig at fingarderoben skal kunne benyttes til ekstra lekeareal, for eksempel når man rydder etter spisetiden i avdelingens store rom. I fingarderoben må det være sitteplass også for voksne. Gode løsninger som hjelper personalet å ivareta en ergonomisk arbeidsstilling er avgjørende. Det er ikke hygienekrav som tilsier at fingarderoben skal stenges av fra kommunikasjonsarealet, heller ikke fra lekerom. Det må imidlertid vurderes om det kan være behov for dør av hensyn til støyskjerming. Dør kan være viktig også for å få ro i hente-

/bringesituasjonene for barn, foreldre og personalet. Det skal være oppbevaringsplass for vognposer og tepper i tilknytning til fingarderoben, eventuelt annet egnet sted nær vognrom.

Ekstra areal for utstyr til barn med spesielle behov må vurderes.

Fingarderobene skal ha varme i gulv og god lufting slik at det legges til rette for et godt inneklima.

5.6.3 Toalett

Det skal være minst etttoalett per tiende barn. I alle grovgarderobene skal det være adgang til minst etttoalett og håndvask slik at det er kort avstand til toalett fra uteområdet, og slik at man skåner innearealer for unødig tilsmussing. Ett av disse (i storbarnsavdelingen) skal være HCWC. Andre toaletter skal plasseres i stellerrommet. Toaletter i stellerrom skal være egne avlukker, men ikke avgrensede rom. Det må være stort nok til at en voksen kan assistere ved behov. Alle toaletter på småbarnsavdelingen skal være vegghengte barnetoaletter. Toaletter i storbarnsavdelingen kan være vegghengte voksentoaletter med barnesete, men montert i barnevennlig høyde på vegg.

Det skal være kort avstand fra avdelingen og personalarealene til et voksentoalett.

5.6.4 Stellerom

Stellesituasjonen er en kilde til lek og sosialt samspill mellom barnet og den voksne. Det er viktig at stellerommene utformes slik at rommet ikke oppleves sterilt selv om de skal ha høy hygienisk standard. Den voksne har under ingen omstendigheter anledning til å forlate barnet mens stellularbeidet pågår, og det er derfor avgjørende at alt stelleutstyr og materiell er innenfor en armlengdes avstand fra stellebordet. Det må være en sikker og hensiktsmessig løsning for lagring av bleier, kluter og kremer. I taket over stellebenken skal det være mulig å henge opp aktiviserende leker som stimulerer barnets visuelle og auditive kognisjon. Det er viktig at det er godt lys i stellerrommet uten at belysningen oppleves ubehagelig for barnet som stelles.

Avdelingene deler stellerom.

Rommene skal utstyres med stellebenker og plass til at to barn kan stelles samtidig. Det skal være vaskekum med hånddusj, skap og hyller. Stellebenker skal ha elektrisk høyderegulering som muliggjør en ergonomisk korrekt arbeidsstilling for de ansatte. Tilkobling for strøm, vann og avløp til stellebenkene må plasseres slik at det ikke er til hinder for å senke stellebenken til gulvet for at barnet selv skal kunne krype på. Det skal monteres dobbelstikk ved hvert

stellebord. Det skal være plass til en trapp som gjør det enkelt for større barn å klatre opp til stellebenken selv. Minst mulig tunge løft for de ansatte er et mål. Det skal være plass i rommet for stor avfallsbeholder.

I stellerommet skal det være to eller tre toaletter i barnehøyde utformet som avlukker med spanskvegger. Dette er i tråd med barnehagemodellen som legger vekt på at barna kan få privatliv dersom de ønsker det, men som samtidig tillater en voksen å hjelpe barnet ved behov.. Utenfor toalettene skal det være en vaskerenne i barnehøyde hvor tre barn kan vaske hendene sine. I tillegg skal det være håndvask for personalet på stelleromet. Stellerommet skal ha en liten dusjnasje.

For å skape gode trygge løsninger for både barnet og den voksne, skal stellerommet ha innsyn i voksenhøyde (60-90 cm) mot fingarderobe/avdelingen. Transparens vil gjøre det enklere for den voksne å ha oversikt over aktivitet på avdelingen. Barn skal ikke kunne se inn i stellerommet.

5.7 Vognrom

I rammeplan for barnehagene legges det vekt på at barn skal ha muligheter for hvile i løpet av barnehagedagen. Barna i småbarnsavdelingene sover på dagtid, og noen barn på storbarnsavdeling sover også i løpet av dagen. Det er derfor behov for et kaldt vognrom med tak og vegger.

Vognrommet må plasseres slik at det ikke utsettes for direkte sollys, og gir gode soveforhold både sommertid og vintertid. For småbarnsavdelingene er det ønskelig å etablere en direkte utgang til vognrom. Dette er imidlertid ikke et krav.

Vognrommet skal være låsbart, slik at man kan oppbevare vogner utenom barnehagens åpningstider uten at katter eller andre dyr kan komme seg inn. Dette åpner for at barna kan ha en egen «barnehagevogn» som foresatte lar stå i barnehagen i hverdagen, eller at foresatte selv triller vognen på plass. Personalet skal ikke måtte ordne med vognposer og seler i en hektisk barnhagehverdag. Vognrommet må utformes slik at alle krav til sikkerhet og brannkrav ivaretas. Det skal være innsyn fra avdelingen slik at man kan registrere og møte barnet hvis det våkner. Sovevakt må ha mulighet til å både se og høre barnet innenfra og utenfra. Overvåkingsløsning ved hjelp av lyd og bilde kan være aktuelt. Inngangsdøren kan gjerne være av glass, og må utformes så bred/romslig at det er enkelt å trille vogner ut og inn ved behov for rask evakuering. Det kan for eksempel være en skyvedør. Det skal være plass til et par trappestiger som muliggjør at barna kan klatre opp i egen vogn. Man må ta hensyn

til vind og vær slik at ikke døren fryser fast. Vognrommet skal ha rikelig med tilgang til frisk luft, og kikkevindu/dør fra småbarnsavdelingene eller annet areal hvor mange ferdes. Kaldrommet skal utformes slik at det ikke skapes kondens eller andre utfordringer. I vognrommene må det være nettilgang og strøm og egnet plass for at den voksne som passer barna kan sitte ned et sted med utsyn. Det er ønskelig med hyller på vegg over vognene for lagring i form av låsbare skap. Vegger må forsterkes for dette.

Vognrommet skal primært være bygd sammen med hovedbygget.

5.8 Avslapping innomhus

Det er ikke satt av areal til egne rom inne i barnehagen som er forbeholdt hvile og søvn. Barnehagen skal likevel legge til rette for at hvile og avslapning *kan* foregå innomhus, enten på madrass, i reiseseng eller på feltsenger. Både små og store barn kan ha behov for å hvile i løpet av barnehagedagen. Avdelingene skal derfor ha nærhet til et areal som kan fungere som hvilerom slik at også eldre barn kan slappe av dersom de har behov for det. Et av de mindre rommene i avdelingen kan være et slikt rom. Når rommet ikke brukes til avslapping, skal det kunne fylle andre funksjoner. Det ønskes smarte oppbevaringsløsninger for soveutstyr når det ikke er i bruk, for eksempel madrasskap, senger som kan stables/vippes opp eller skyves under hverandre slik at det blir gulvplass til lek når rommet ikke brukes til hvile. Rommet må ivareta alle krav til støy og rømning, og ha vindu som kan åpnes.

5.9 Administrasjon, ledelse og personal

Arealene skal ivareta personalets behov for plass til individuelt arbeid, samarbeid og møter. Lokalene til personalet skal være lett tilgjengelig for besøkende. Ved hjelp av tydelig skilting fra hovedinngangen skal det være enkelt å finne frem til de ulike funksjonene i bygget. Noen funksjoner skal kunne sambrukes, men enkelte rom vil likevel være av mer privat karakter og ha behov for skjerming/låsing. Det skal være mulig å føre konfidensielle samtaler i alle kontorer og møterom.

5.10 Kontor

Det skal være et kontor med trearbeidsplasser, hyller og skap. Styrer har fast plass mens 4 pedagoger sambruker de to øvrige plassene. Avtalte møter skal foregå på møterom, mens ad-hoc samtaler og mer uformelle møter med inntil to personer skal kunne foregå i et nærliggende mindre samtalerom. Fra arbeidsrommet skal det være kort avstand til nisje i trafikkareal for kopi-/produksjonsareal, eventuelt kan dette løses i arbeidsrommet.

Arbeidsplassene skal være skjermet fra støy og i nærheten til møterom og styrers kontor.

5.11 Kopi og lager

Det kan vurderes om dette skal løses som eget produksjonsrom, som nisje i trafikkareal eller som del av arbeidsrommet for styrer og pedagoger.

5.12 Samtalerom

Det skal etableres et mindre samtalerom i kort avstand fra kontorfellesskapet.

5.13 Møterom

Det skal etableres ett møterom. Når dette ikke benyttes til møtevirksomhet, skal ansatte kunne bruke rommet sammen med barn til for eksempel språk- og konstruksjonsaktiviteter, spesialpedagogikk eller arbeid med digitale verktøy. Rommet skal ha egnet plass for digital skjerm på vegg.

5.14 Personal- og møterom

Anlegget skal ha et kombinert personalrom med enkel kjøkkenløsning. Kjøkkenfunksjonen skal romme kjøkkenbenk, vask, kjøleskap, oppvaskmaskin, mikrobølgeovn, kaffetrakter/-maskin, vannkoker, samt over- og underskap til oppbevaring av noe servise. Personalrommet skal også kunne fungere som møterom, og må derfor ha digitale løsninger tilrettelagt for presentasjoner med bilde, film og lyd.

Personalrommet bør, i den grad mulig, benytte seg av den storslåtte utsikten tomtene har å by på. Det skal være et sosialt pauseareal som både innbyr til prat, men også ro for dem som ønsker det. Det er ønskelig at naturen og fargespekter fra nærområdet også gjenspeiler seg i personalrommet.

5.15 Personalgarderobe og personaltoalett

Garderobeanlegget må være utformet slik at det stimulerer personalet til å gå, løpe eller sykle til jobb. Barnehagen skal ha en kjønnsnøytral garderobeløsning med låsbare skap for de ansatte. Her skal være plass til å sitte ned for skoskift, samt klargjort for oppheng av stort speil.

I opphengsgardeoben må det være god ventilasjon og varme for å sørge for lufting/tørking av klær. I tilknytning til felles opphengsgarderobe for yttertøy skal det derfor etableres to

separate dusjgarderober med HCWC. Dusjsonen må skjermes fra omkleddingsområdet slik at tøy og annet ikke blir vått. I dusjgarderobene skal det tilrettelegges for knagger og hyller på vegg, samt være plass til å skifte sittende.

5.16 Drifts- og støtteareal

5.16.1 Renholdssentral

Renholdssentralen med vask for håndvask, utslagsvask (vann og avløp) med armatur med uttak for oppfylling av gulvvaskemaskin, sluk i gulv med standardmål, avløpsrist og sandfangkum, skal plasseres slik at renholdsmaskiner kan tømmes og rengjøres over. Renholdssentralen skal utformes på en måte som gir «ren og uren side» for å unngå krysskontaminering av rent utstyr og materialer. Lisen nedenfor gir en antydning:

- 1 stk. renholdsmaskiner med el-stikk for lading
- Poleringsmaskin
- Skuremaskin med el-stikk for lading
- Våt- og tørrstøvsugere
- 1 stk. rengjøringsvogner
- 1 moppevaskemaskiner med lo-kasse plassert på gulv (trefaset strøm). Vaskemaskiner monteres på støpt sokkel eller fastmontert stålramme, høyde ca 30 cm. Anbefaler lokasse på ca 100 cm (l) * 40cm (b). Bør monteres ved siden av eller bak vaskemaskiner for enkel rengjøring. Dersom den må monteres bak maskinene må disse trekkes frem i rommet slik at man kan komme til bak for rengjøring. Maskinene skal ha minst 40 cm avstand fra vegg uansett plassering av lokasse
- Plass til bøtter for bløtlegging av pads
- Håndvask med svingbare blandebatterier og dusjslange for vask av vogner.
- Medisinskapp for førstehjelp, blant annet øyeskylling
- Hyller til oppbevaring av pads og maskinelt utstyr som er i bruk
- Lager/integrerte hyller med skyvedør til nærlagring av vaskemidler, kjemikalier og annet forbruksmateriell.
- Plass til et lite arbeidsbord for å brette kluter og annet
- Kjølenskap til mopper og kluter: 60 * 60 cm bredde/dypde,

Av hensyn til varme, fuktighet og avgasser ved opplading av maskiner, må renholdssentralen ha god ventilasjon. Renholdssentralen er ønsket plassert nær varelevering og med lett tilkomst til byggets eventuelle heis.

Utformingen av renholdssentralen, og plasseringen av utslagsvasker og reoler, må være slik at alle funksjoner er tilgjengelig når maskiner og vasketraller er lagret i rommet.

5.16.2 Avfallshåndtering

Avfallsløsning må avklares i forprosjekt.

5.17 Tekniske rom

Det programmeres ikke areal til tekniske rom. Arealbehovet gis ut fra de valgte tekniske løsninger. Utformingen av rommene må ta hensyn til tilkomstmulighet og plassbehovet ved utførelse av nødvendig vedlikehold. Rommene skal ha mobildekning. Se for øvrig kommunens bygghåndbok for konkrete behov.

5.18 Varemottak

Barnehagen skal ha en trygg tilkomst for varelevering. Vareleveringen må fungere slik at det er god logistikk i forhold til videre transport i bygget, og med ønsket nærhet til kjøkken i samlingsrommet og renhold. Gulvene må tåle tunge traller for transport til kjøkken.

5.19 Lager

Det er avsatt noe areal til lager i barnehagen. Det skal etableres et lagerrom i tilknytning til sentralrommet. Her skal stoler, bord, instrumenter eller gymnastikkrelaterte leker og utstyr. For øvrig skal lagerløsninger med fordel utformes som integrerte skyvedørsløsninger i avdelinger og/eller trafikkareal.

6 Aktivitetsareal ute

6.1 Generelt om uteområdet

Uteområdet skal invitere barna til å holde seg i aktivitet, og gi dem opplevelser som forsterker lysten til å utfordre egne grenser. Det skal være et variert område som tar hensyn til barn i alderen 0-6 år med ulikt funksjons- og ferdighetsnivå. Uteområdet må utformes slik at behov for regler og restriksjoner begrenses, samtidig som de fysiske rammene ikke begrenser handlingsrommet eller forestillinger om hva man *kan*. Barna skal stimuleres motorisk, fysisk, sosialt og intellektuelt.

Lekearealet ute skal være tilgjengelig for offentlig bruk etter barnehagens åpningstid. Ved utforming og tilrettelegging av uteområdet må en i størst mulig grad:

- Utnytte eller etabler høydeforskjeller som utfordrer barnas motorikk.
- Sikre best mulige solforhold
- Skjerme mot fremherskende vindretning
- Unngå forurensede områder og områder med kald luft
- Trafikksikre omgivelser i en radius på 200 meter fra barnehagen
- Ha rikelig med belysning, som gjør det mulig å bruke uteområdet på mørke dager og kveldstid. Samtidig skal det være fokus på lysforurensning. Det betyr at man ikke skal etablere lys som ikke har en funksjon. Lys skal lyse nedover. Unngå pullerter og heller arbeide med stolper. Deler av belysningen skal kun slå seg på ved bevegelse.
- Legge til rette for god utetid selv på uværsdager ved hjelp av for eksempel takutstikk i bygget, leskur og overbygg.
- Det må også tenkes på å gi mulighet for lek i skygge på solrike og varme dager. Trær er å foretrekke. Det bør derfor søkes å bevare trær på tomten så langt det er mulig.
- Det skal etableres et snødeponi på området. Dekket skal være asfalt. Snødeponiet må være plassert slik at barna kan leke på snøhaugene. Det er sterkt ønske om akebakke.

Gjennom materialbruk, og i arbeidet med utforming av uteområdet, skal behovet for vedlikehold i størst mulig grad begrenses.

6.1.1 Stedlig identitet og naturkvaliteter

Barnehagen ligger i et naturskjønt område. Tomten har svært gode sol og utsiktsforhold. Barnehagen ligger tett på naturen og et rikt kulturalandskap og kan gjerne være utgangspunkt for å skape en barnehage med særpreg og identitet.

6.1.2 Vegetasjon

Beplantning må være tilpasset stedet og bruken av området. Det må gjerne innføres nyttevekster, og et lite dyrkningsområde/kjøkkenhage med drivbenker/plantekasser, til bruk i undervisning. Ved valg av vegetasjon skal det fokuseres på arter som fremhever de ulike årstidene, kan anvendes i undervisningssammenheng og som tåler tøff behandling av barn, vær og vind. For å tilfredsstille krav til universell utforming, må allergifremkallende vekster unngås. I tillegg skal det i barnehage- og skolemiljø ikke plantes vekster med giftige plantedeler. I omkringliggende områder må en vurdere å redusere eksisterende vegetasjon om den er allergifremkallende.

6.1.3 Materialbruk

- Slitasjen på uteområdet i en barnehage er stor, og det må benyttes gode, holdbare materialer som tåler aktiv bruk og som eldes med verdighet.
- Multifunksjonelle elementer utført i solide materialer (stål, betong, granitt) skal supplere tradisjonell møblering.
- Tredekker kan benyttes i begrensede områder i tilknytning til overdekkede utearealer med liten belastning. Enkelte sittemøbler ute skal være i tre.
- Det benyttes fortrinnsvis helstøpte gummidekker som fallunderlag. Fallsand benyttes ikke av hensyn til universell utforming.
- Lek- og aktivitetsapparater/utrustning skal ha et transparent, moderne uttrykk og skal harmonere med bygg og omkringliggende natur.
- Det skal benyttes varierte dekketyper (gress, gummi, asfalt, tre, betong, natur, stein o.l.) for å skape ulike oppholdssoner. Asfalt kan bearbeides eller fargesettes som et alternativ til tradisjonell utførelse, og for å tilføre kvalitet til oppholdsarealene.
- Naturelementer, som steiner og stokker, er fine innslag.

6.1.4 Universell utforming i uteareal

Uteområdet utgjør viktige sosiale arenaer hvor mange aktiviteter for barn og voksne finner sted. Barna får her tilført mye av sin grunnleggende sosiale erfaring og kompetanse. Universell utforming skal være en integrert og naturlig del av anlegget hvor alle brukerne kan følge samme bevegelsesmønster, og delta i ordinære aktiviteter på like vilkår.

Vesentlige momenter å ta med seg i planleggingen er:

- Enkel og logisk planløsning: Helheten i anlegget skal ivaretas i forhold til terrengtilpasning og overordnet utforming av anlegget.
- Orientering og tilgjengelighet: Enkel orientering og lesbarhet, få nivåer og korte avstander mellom enhetene. Det skal være enkelt å finne hovedinngangen og skille mellom ulike innganger til avdelingene.
- Enkle forbindelseslinjer: Interne forbindelser mellom ulike deler av anlegget skal være lett lesbare og tilgjengelige. Det skal være samme bevegelsesmønster for alle.
- Ledelinjer, belegg: Ulike kantmarkeringer og elementer i belegget gjør det enklere å finne frem. Det er også viktig at man bevisst bruker underlagsmaterialer som gir lett fremkomst også for bevegelseshemmede.
- Lek og sanseopplevelser: Uteanlegget må inneholde utfordringer og opplevelser for alle. Det skal være områder som gir mulighet for både stillhet og aktivitet, og elementer som stimulerer sansene. Forurensningskilder, planter og materialer som kan gi astma/allergiproblemer skal unngås.
- Enkelte lekeapparater skal utformes med særlig tilpasning for barn med nedsatt funksjonsevne. Det kan være sandkasse på bord, handicaphusker og lignende.

6.2 Aktivitets- og oppholdsareal

Uteareal i barnehagen skal tilby;

- gode utfoldelsesmuligheter for allsidig fysisk aktivitet
- rom for ulike typer lek og sosial aktivitet
- trygge og trivselsskapende omgivelser
- rom for spenning og uforutsigbarhet

Jåren-Råbygda barnehage – Rom- og funksjonsprogram

- rom for å tilegne seg ny kunnskap og utøve virkelighetsnær læring
- opplevelse av lokal identitet
- estetiske og kunstneriske opplevelser i lek og avkobling

Det er ønskelig at barnas uteområde utformes med soner som er tilpasset de forskjellige alderstrinnene i barnehagen. For eksempel skal det ikke være naturlig å sykle på store trehjulssykler der de aller minste leker. Det er også viktig å utforme utearealer med tanke på mulighet for bruk hele året. Områder som endrer karakter etter vær og årstider kan gi spennende muligheter og stimulere fantasi og kreativitet. Det bør også legges til rette for at barna kan påvirke, skape og endre omgivelsene sine. Det er fint om barnehagens uteareal rammes inn av et vakkert gjerde eller på en annen estetisk måte for å trekke opp tomtegrensen. Det må være minimum 120 cm høyt.

Uteområdet bør ha følgende installasjoner og tilrettelagte områder (her må det prioriteres):

- Akebakke
- «Ballbane» med egnet underlag til lek med ball og for turning (for eksempel granulat).
- Dumper og humper man kan sykle med trehjulssykkel eller sparksykkel over eller ned.
- Uformelle møteplasser
- Sitteplasser, noen under tak både for å beskytte seg mot regn og sol.
- Naturen må tas i bruk og skal være en sentral del av uteområdet
- Gress og beplanting
- Muligheter for å klatre, henge og slenge seg - hinderløype
- Sklier/rutsjebaner som er brede slik at man kan sitte flere ved siden av hverandre. Ønskelig at man skal kunne skli ned istedenfor å gå i trapper.
- 1 stort sandbasseng som er utformet slik at sanden i størst mulig grad holder seg innenfor (nedsenket eller litt høye vegger). Det skal være mulig å sitte på kanten av sandbassengene.
- Lekeapparater (eksempelvis 1 UFO-disse, disser for både de eldre og yngre barna, kulefendere til å klyve på, leketårn, brede sklier, «rom/installasjoner» for rollelek – for eksempel båt, hus, butikk, kiosk).

- Installasjoner for balanse, koordinasjon, motorisk trening - klatre, klyve, rulle – hinderløype.
- Veier for trehjulsyklene med variert underlag – asfalt, bro i tre/stein, brostein, naturvei osv. Veiene kan males på asfalt, eller utformes på annet vis slik at det oppleves som en egen vei med trafikkskilt og vegmerking, med broer, tunneler og lignende. Det skal være mulig for barna å sykle over store deler uteområde på disse veiene.
- Kjøkkenhage med utekjøkken
- Rom i uterom. Åpne hytter uten dør
- Gapahuk og ildsted der man kan ha fellessamlinger og spise eksempelvis lunsj
- Installasjoner som skjermer for vind.
- Lede overflatevann, regnvann i brosteinssatte kanaler på overflaten slik at barna kan lage demninger, leke med båter og lignende.
- Håndtering av avfall
- Deler av området må kunne stenges av, slik at når det er få barn og voksne ute oppholder barn og voksne seg på et begrenset område som sikrer mulighet for kontinuerlig tilsyn.

6.3 Lagerrom – bod ute for leker

Barnehagen har behov for et stort lager, eller en bod ute. Denne må gjerne være todelt slik at man enkelt kan oppbevare sommer- og vinterleker hver for seg. Døråpningen skal være slik at barna selv kan hente utstyr (for eksempel en garasjeport). Det er også behov for et mindre lager til løst materiell som bøtter, spader, lekebiler osv.

7 Driftsfunksjoner utomhus

Alle nye prosjekter i kommunen skal følge kommunens retningslinjer for drift av uteområde og krav knyttet til det. Her nevnes kort noen viktige hensyn ved planlegging av barnehagens uteområde:

- For å lette arbeidet med vedlikehold må beplantningen som velges være enkel å stelle.

- Utendørs kildesorteringspunkter for avfallshåndtering, disse skal være nedgravde. I hele uteområdet skal det være fastmonterte kildesorteringsløsning, og spesielt i områder der mange vil oppholde seg. Fire fraksjoner: glass, papir, matavfall og restavfall.
- Området må ha god belysning. Bruk av ulik type belysning tilpasset de ulike områdene. Lysanlegget skal ha Diatekststyring.
- Det skal også være belysning i uteboder. Boder skal kunne låses med samme låsesystem som øvrig barnehage.
- Rundt bygningsmassen må det gis mulighet for utvendig vedlikehold og vask av vinduer.
- Ute skal det være tilgang til vann flere steder slik at uteområdet kan spyles der det er aktuelt. Det er også nødvendig med tilgang til strøm flere steder på området. Vann og strømpunktene må kunne låses/stenges både på stedet og innenfra.
- Vi må tenke rullestolbaner i uteområdet, kanskje de samme veiene som trehjuls sykkelveiene.
- Det skal tilrettelegges for brøyting og strøing med maskinelt utstyr. Det skal etableres område for snødeponering. Lekeapparater/installasjoner skal ikke plasseres nær interne veier og områder som er planlagt brøytet om vinteren. Snø skal deponeres egnede steder i hauger slik at elevene kan leke i dem – ake, grave, forme og skape
- Ute skal det være tilgang til vann flere steder slik at uteområdet kan spyles. Det er også nødvendig med tilgang til strøm flere steder på området. Vann og strømpunktene må kunne låses/stenges både utenfra og innenfra.
- Overvann må håndteres slik at det ikke er behov for avisingsanlegg.
- Det må tilrettelegges for sykkelparkering i egnede avlåste områder. Arealene må ha tilgang på strøm for lading, samt vann og luft.

8 Trafikk og parkering

Biltrafikk og myke trafikanter skal så langt som mulig holdes atskilt slik at farlige situasjoner ikke oppstår. Myke trafikanter skal skilles fra kjørende.

Jåren-Råbygda barnehage – Rom- og funksjonsprogram

Det skal etableres kantparkering for trafiksikker avlevering og henting av barn med tilknyttet fortau eller gangvei til barnehagen. Det er ønskelig at avleveringen skjer direkte til avdelingen, men dersom det ikke er mulig skal det være kort avstand fra for eksempel hovedinngang til avdelingen.

Tydelige trafikkarealer for biltransport til varemottak. Varemottaket skal være nær heis, dersom bygget er over flere etasjer. Konkretisering av vareløsing skjer i planprosessen, og det kan være nødvendig med midlertidig vareløsing frem til permanent løsning via parkeringskjeller i øst er etablert. Konkret løsning og størrelse for foreldre- og eventuell ansattparkering vil avgjøres i planprosessen. Eventuell ansattparkering kan løses ved leie av parkeringsplasser ved behov.